

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган Міністэрства культуры і праўлення Саюза Письменнікаў БССР.

№ 86 (1620) | Аўторак, 31 кастрычніка 1961 года | Цана 4 кап.

(Заклікаў ЦК КПСС да 44-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.)

Няхай жыве і мацнее непарушнае яднанне партыі і народа—крыніца сілы і непераможнасці сацыялістычнага ладу, залог новых поспехаў у будаўніцтве камунізма!

Заклучнае слова Першага сакратара ЦК КПСС таварыша М. С. Хрушчова

на XXII з'ездзе КПСС 27 кастрычніка 1961 года

Таварышы дэлегаты!

Закончылася абмеркаванне Справаздачы Цэнтральнага Камітэта партыі і даклада аб Праграме Камуністычнай партыі Саветаў Саюза, якое праходзіла на высокім палітычным узроўні. З гэтай трыбуны выступіла многа дэлегатаў з'езда. Што можна сказаць аб гэтых выступленнях? Думаю, вы згодзіцеся са мной, што кожнае з іх можна назваць як бы рапартам, справаздачай перад партыяй. Кожны, хто падмаўся на гэту трыбуну, гаварыў аб самым хваляючым, самым важным, што было зроблена і што трэба зрабіць. Гэтыя выступленні былі прасіяканы непасрэдным перакананнем у перамоце камунізма. (Працяглыя апладысменты.)

Усе выступаўшыя аднадушна ўхвалілі як палітычную лінію і практычную дзейнасць Цэнтральнага Камітэта, так і праект Праграмы нашай партыі — праграму будовы камунізму. XXII з'езд з'яўляецца найбольшай дэманстрацыяй адзінства нашай левіцыйнай партыі, згуртаванасці вакол яе ўсяго савецкага народа. (Апладысменты.)

Усім зместам сваёй работы XXII з'езд пацвердзіў непахісную вернасць той лініі нашай партыі, якая была выпрацавана XX з'ездам. (Апладысменты.) Цяпер стала яшчэ больш відавочным, што XX з'езд, ліквідаваўшы ўсе напаставаны пераходы культуры, адкрыў новую старонку ў гісторыі нашай партыі, зрабіў дэбатовы ўплыў на развіццё нашай краіны, усяго савецкага камуністычнага і рабочага руху. (Апладысменты.)

У цэнтры ўвагі нашага з'езда знаходзіцца Праграма партыі — праграма будовы камуністычнага грамадства. Усе дэлегаты з'езда, якія выступалі з гэтай трыбуны, ухвалілі прадстаўлены Цэнтральным Камітэтам праект Праграмы, па-дэталю абмяркоўвалі канкрэтыя практычныя шляхі яе ажыццяўлення. Яны выказвалі шэраг упэўненасці ў паспяховым ажыццяўленні новай праграмы, гатовнасць савецкіх людзей прыкласці ўсе сілы да таго, каб праект Праграмы нашай партыі быў выкананы гэтак жа паспяхова, як першая і другая Праграмы. (Працяглыя апладысменты.)

Сіла і жыццёнасць нашай Праграмы — у самаадданай працы савецкіх людзей. Якую радасць і горадасць адчуваць, калі слухаш прамоў такіх выдатных наватараў, як Валерыя Гіганова, Аляксандр Колыч, Марыя Ражнёва, Васіль Кава, Васіль Смірноў, Аляксандр Гіталаў і многіх іншых. Колькі ініцыятывы, вынаходлівасці, умання і настойлівасці ў працы праяўляюць перадавыя людзі, каб выканаць свой абавязак перад Радзімай, перад народам. Мільёны такіх наватараў і ёсць цвет і горадасць нашага савецкага грамадства. (Апладысменты.)

Цяпер вельмі важна, каб на кожным заводзе, на кожнай фабрыцы і будоўлі, у кожным калгасе і саўгасе намаганні ўсіх працаўнікоў былі накіраваны на выкананне і перавыкананне вытворчых планаў. Чым вышэйшая прадукцыйнасць, чым вышэйшая якасць, тым больш будзе створана каштоўнасцей, чым больш будзе каштоўнасцей, тым больш паспяховым будзе крок савецкага народа да вялікай мэты — будовы камуністычнага грамадства. (Апладысменты.)

На з'ездзе выступалі прадстаўнікі ўсіх рэспублік, многіх краёў і абласцей краіны — партыйныя і савецкія работнікі, перадавыя прамысловыя і сельскай гаспадаркі — як вобразна кажучы, нашы выдатныя малады; выступалі вучоныя, дзеячы літаратуры і мастацтва, прадстаўнікі нашых слаўных Узброеных Сіл.

Дэлегаты выказваліся па карных пытаннях камуністычнага будаўніцтва. Яны гаварылі аб шляхах і сродах будовы матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізма; аб навіх пытаннях работы прамысловасці і далейшага развіцця сельскай гаспадаркі; аб перспектывах яшчэ большага ўдзёму навуцы, культуры, адукацыі, мастацтва, літаратуры ў нашай краіне; аб задачах фаріравання чалавеча новага камуністычнага грамадства — усе гэтыя пытанні былі глыбока і ўсёбакова разгледжаны на з'ездзе. Цяпер на XXII з'ездзе мы яшчэ больш выразна бачым, што будова камунізма стала прак-

тычнай задачай партыі, справай усяго савецкага народа. (Апладысменты.)

Выступленні дэлегатаў характарызуецца высокай прынцыповасцю, дэлавіскасцю і непрымірмасцю да недахопаў. Таварышы правільна звярталі ўвагу на неабходнасць усямернага развіцця прадукцыйнага сіл савецкага грамадства, на палітычнае планавання і арганізацыі вытворчасці, метадаў гаспадарання, правільнае выкарыстанне рэзерваў у прамысловасці і сельскай гаспадарцы. Яны ўнеслі прапановы, сэнс якіх зводзіцца да таго, каб атрымліваць максімальны эканамічны эфект пры мінімальным выдатку працы.

У ходзе абмеркавання Справаздачы ЦК і праекта Праграмы былі пастаўлены важныя пытанні далейшага ўдасканалення кіравання народнай гаспадаркай. З'езд паказаў, што партыя аднадушна адрабляе меры, якія былі прадведзены Цэнтральным Камітэтам і ўрадам у гэтай галіне за апошнія гады. У прыватнасці, усеагульную падтрымку ўдзялення стварэння эканамічных раёнаў і арганізацыі ва ўзбуджэнні эканамічных раёнаў саветаў па каардынацыі і планаванню работы саўнарстваў.

Аднадушнае ўхваленне дэлегатаў з'езда знайшлі меры, якія былі прадведзены за апошнія гады Цэнтральным Камітэтам партыі і ўрадам у галіне сельскай гаспадаркі. Мы чулі тут німаля яркіх і змястоўных прамоў. Заслугоўваючы ўвагу партыі прапановы, якія былі ўнесены на з'ездзе па розных пытаннях развіцця эканомікі, навуцы і культуры, працы і быту савецкіх людзей. Цяжка нават пералічыць усе каштоўныя прапановы, якія былі ўнесены ў ходзе абмеркавання.

Праўдзіла, напрыклад, падкрэсліваў таварыш Келдыш, што неабходна пачаць арганізацыю аб'яднаных навуковых устаноў у эканамічных раёнах і саюзных рэспубліках.

Таварыш Ражнёва ставіла пытанне аб ліквідацыі нацыянальных адрываў. Гэта вялікая праблема. Для поўнага вырашэння яе, як вы самі разумееце, патрэбен час і неабходны ўмовы. Цэнтральны Камітэт і ўрад разгледзяць гэты пытанне і зробіць усе магчымае для таго, каб вырашыць гэту праблему. (Апладысменты.)

Таварыш Гіталаў правільна падкрэсліў неабходнасць сапраўды шырокага распаўсюджвання вопыту комплекснай механізацыі сельскагаспадарчых работ.

У ходзе абмеркавання на з'ездзе быў унесены і рад іншых важных прамоў. Ажыццяўленне гэтых прамоў будзе ажыццяўляцца паспяховым кіраваннем партыі і ўрадам. Цяпер перад намі, Цэнтральным Камітэтам, Саветам Міністраў, мусюць партыйным і савецкім органам трэба ўважліва вывучыць усе гэтыя прапановы і прыняць неабходныя меры.

Таварышы! На нашым з'ездзе прысутнічаюць дэлегаты амаль усіх камуністычных і рабочых партый свету. Выступленні нашых дарагіх гасцей з гэтай трыбуны, а таксама атрыманыя з'ездам прывітальныя пасланні брацкіх партый адлюстравалі вялікае адзінства радоў савецкага камуністычнага руху і яшчэ раз пацвердзілі, што ўсе марксісцка-ленінскія партыі ўхвалілі і падтрымліваюць левіцыйную палітыку нашай партыі. (Працяглыя апладысменты.)

Давольнае ад імя з'езда, ад імя ўсёй нашай партыі і савецкага народа выказаць глыбокую і сардэчную ўдзячнасць камуністычным і рабочым партыям свету за высокую ацэнку дзейнасці Камуністычнай партыі Саветаў Саюза і яе ролі ў міжнародным камуністычным і рабочым руху, за давер і паважанне паспяху ў ажыццяўленні нашай новай Праграмы. (Бурныя апладысменты.)

Давольнае запэўніць вас, нашы дарагія замежныя таварышы і браты, што Камуністычная партыя Саветаў Саюза будзе і ў далейшым высока несці вялікі сцяг марксісцка-ленінскага, а яшчэ большай энергіяй будаваць камунізм, дзе будзе панаванне Міру, Працы, Свабоды, Роўнасці, Брацтва і Шчасця ўсіх народаў. (Працяглыя апладысменты.)

ПАСТАНОВА

XXII з'езд Камуністычнай партыі Саветаў Саюза
па справаздачы Цэнтральнага Камітэта КПСС

(ПРЫНЯТА АДНАГЛОСНА 27 КАСТРЫЧНІКА 1961 ГОДА)

Заслухаўшы і абмеркаваўшы даклад таварыша М. С. Хрушчова — Справаздачу Цэнтральнага Камітэта КПСС — XXII з'езд Камуністычнай партыі Саветаў Саюза паставіў наступнае:

Цалкам і поўнасьцю адобрыць палітычны курс і практычную дзейнасць Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Саветаў Саюза ў галіне ўнутранай і знешняй палітыкі.

Адобрыць вывады і прапановы, выкладзеныя ў Справаздачы Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Саветаў Саюза.

ПАСТАНОВА

XXII з'езд КПСС па справаздачы Цэнтральнай Рэвізійнай Камісіі КПСС

(ПРЫНЯТА АДНАГЛОСНА 27 КАСТРЫЧНІКА 1961 ГОДА)

Справаздачу Цэнтральнай Рэвізійнай Камісіі КПСС зацвердзіць.

На XXII з'ездзе КПСС

26 кастрычніка ў Маскве, у Крамлёўскім Палацы з'ездзе працягваў сваю работу XXII з'езд Камуністычнай партыі Саветаў Саюза.

На ранішнім пасяджэнні з'езд віталь горадасць дэлегатаў і гасцей прадстаўнікі замежных камуністычных і рабочых партый.

З'езд працягваў абмеркаванне справаздачы Цэнтральнага Камітэта КПСС, праекта Праграмы Камуністычнай партыі Саветаў Саюза і справаздачы даклада Цэнтральнай Рэвізійнай Камісіі КПСС.

На вярнішнім пасяджэнні з'езд віталь горадасць дэлегатаў і гасцей прадстаўнікі замежных камуністычных і рабочых партый таварышам: Махамед Хаміеў — сакратар ЦК Туркменскай камуністычнай партыі, Якуб Дамір — член Палітбюро ЦК Камуністычнай партыі Турцыі, было зачытана прымяненне Цэнтральнага Камітэта Паўднёваафрыканскай камуністычнай партыі. Выступілі кіраўнікі дэлегацый камуністычных партый Бірмы і Малайі, сакратар ЦК Камуністычнай партыі Банілі Руіс Гансанес. На імя з'езда паступілі таксама прывітальныя пасланні ад Камуністычнай партыі Паўночнай Ірландыі, Нікарагуанскай сацыялістычнай партыі, Ірландскай рабочай лігі.

Затым з'езд працягваў абмеркаванне справаздачы Цэнтральнага Камітэта КПСС, праекта Праграмы Камуністычнай партыі Саветаў Саюза і справаздачы даклада Цэнтральнай Рэвізійнай Камісіі КПСС.

27 кастрычніка працягвалася абмеркаванне справаздачы Цэнтральнага Камітэта КПСС, праекта Праграмы Камуністычнай партыі Саветаў Саюза і справаздачы даклада Цэнтральнай Рэвізійнай Камісіі КПСС. На пасяджэнні выступілі таварышы: В. А. Кучарына — прэзідэнт Акадэміі будаўніцтва і архітэктуры СССР, Б. П. Бешчэў — міністр шляхоў зносін СССР, М. Т. Яфімаў — першы сакратар Чалыбінскага абкома КПСС, М. М. Грыбачоў — пісьменнік, галоўны рэдактар часопіса «Советский Союз», І. Т. Ноўкаў — міністр будаўніцтва электрастанцый СССР, Б. В. Ігансон — прэзідэнт Акадэміі мастацтваў СССР, А. Т. Твардоўскі — пісьменнік, галоўны рэдактар часопіса «Новый мир», М. А. Альшанскі — міністр сельскай гаспадаркі СССР, А. Е. Каріаўчук — пісьменнік, намеснік старшыні Саветаў Камітэта абароны міру.

З'езд прымае рашэнне аб спыненні спрэчак на докладах таварыша М. С. Хрушчова — справаздачы Цэнтральнага Камітэта

КПСС і аб праекце Праграмы Камуністычнай партыі Саветаў Саюза, а таксама па справаздачы дакладу Цэнтральнай Рэвізійнай Камісіі КПСС.

На вярнішнім пасяджэнні з'езд заключным словам выступіў горадасць сестры дэлегатаў і гасцей таварыш М. С. Хрушчова.

Па справаздачы Цэнтральнага Камітэта КПСС з'езд аднагласна прыняў пастанову, у якой цалкам і поўнасьцю адобрыў палітычны курс і практычную дзейнасць Цэнтральнага Камітэта КПСС у галіне ўнутранай і знешняй палітыкі. З'езд адобрыў вывады і прапановы, выкладзеныя ў справаздачы Цэнтральнага Камітэта КПСС.

З'езд выбраў камісію па падрыхтоўцы праекта рэзалюцыі XXII з'езда партыі па справаздачы Цэнтральнага Камітэта КПСС і разгледзіў на працягу дня і даўняў на імя з'езда Камуністычнай партыі Саветаў Саюза.

З'езд аднагласна зацвердзіў справаздачу Цэнтральнай Рэвізійнай Камісіі КПСС.

28 кастрычніка на ранішнім пасяджэнні з'езд абмякнуў у Статуте КПСС выступіў сакратар ЦК КПСС тав. Ф. Р. Казлоў.

З'езд віталь горадасць дэлегатаў і гасцей прадстаўнікі замежных камуністычных і рабочых партый.

Затым з'езд пераходзіць да абмеркавання даклада аб змянах у Статуте КПСС.

На вярнішнім пасяджэнні з'езд працягваў абмеркаванне даклада аб змянах у Статуте КПСС. На пасяджэнні выступілі таварышы: В. С. Тоўскаў — другі сакратар Ленінградскага абкома КПСС, Ф. І. Голікаў — начальнік Гапоўскага палітычнага ўпраўлення Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту, С. К. Тока — першы сакратар Тулінскага абкома КПСС, О. П. Колыча — другі сакратар Маскоўскага абкома КПСС, В. Е. Чарнышоў — першы сакратар Прыморскага абкома КПСС, А. В. Басю — першы сакратар Растоўскага абкома КПСС.

З'езд віталь горадасць сестры дэлегатаў і гасцей прадстаўнікі замежных камуністычных і рабочых партый таварышам: Поль Вержас — першы сакратар Рэёнскай камуністычнай партыі, Гудмундур Вігфусон — член Палітбюро ЦК Адзінай сацыялістычнай партыі Ісландыі, Хосе Санчес Вердэ — сакратар ЦК Камуністычнай партыі Сальвадора, Хуэн Дукоуары — сакратар ЦК Дамініканскай народна-сацыялістычнай партыі, Рубен Кастыльянас — сакратар ЦК Народнай партыі Панамы.

грузаў, шпінаў, дыверсантаў для падрыхтоўкі дзеянняў супраць нас і нашых саюзнікаў.

За кога нас лічаць гэтыя паны? Няўжо яны сапраўды паверылі ў тое, што ім усё здаецца, што яны могуць прыму-сці нас дзейнічаць насперак нашым жыццёвым інтарэсам, насперак інтарэсам усяго савецкага міру і бяспекі?

Пара, даўно пара зразумець ім тую простую ісціну, што з Савецкім Саюзам, а ўсім сацыялістычным лагерам можна размаўляць сёння толькі з пазіцыі розуму, але не з пазіцыі сілы. (Працяглыя апладысменты.) А розум і справядлівасць не на іх, а на нашым баку.

Някі разважыць чалавек не зразумее і не згодзіцца з тым, быццам у заходніх дзяржавах ёсць нейкая крывадушнасць або маральнае права напасці на нас у адказ на падпісанне германскага мірнага дагавору і спыненне акупацыйнага рэжыму ў Заходнім Берліне. Мільёны амерыканцаў, англічан, француз, усе народы рашуча праяўляюць тых, хто адважыцца раз-вязаць вайну ў адказ на заключэнне германскага мірнага дагавору! (Апладысменты.)

Палітыка заходніх дзяржаў у германскім пытанні вызначаецца не інтарэсамі міру, а перш за ўсё інтарэсамі імпералістычнай і рэваншскай сілы Заходняй Германіі. Галоўным дэманам, які вызначае гэту палітыку, з'яўляецца канцлер Адэнаўэр.

Мілітарысцкая агрэсіўная колы не ўтойваюць сваёй нянавісці да Савецкай дзяржавы, да нашай міралюбівай знешняй палітыкі. І гэта нас ніколі не здзіўляе. Нельга разлічваць, што імперыялістам калі-небудзь спадабацца наш грамадскі лад. Яны б пацукі і яны ні мелі да сацыялізма, няхай яны адмовіцца ад наваей калі-небудзь наваёна сацыялістычным краінам свае капіталістычныя парадкі. (Апладысменты.)

Мы можам яшчэ раз сказаць ім сёння: не губляце розуму, панове, не спрабуйце выпрабавваць сілу і трымаць наш ладу. (Працяглыя апладысменты.) Вядома, што ў мінулым вераі не раз рабілі такія спробы, але ўсе ведаюць, чым гэтыя спробы канчаліся. (Апладысменты.)

Які ўчорашні адказ на Справаздачы Цэнтральнага Камітэта, Савецкі ўрад лічыць, што калі заходнія дзяржавы правяць гатовнасць да ўрагування германскай праблемы, то пытанне аб тэрмінах не будзе мець такога значэння. Мы не будзем тады настойваць на падпісанні дагавору да 31 снежня. Мы не забавоным людзі і дзімаў, што шчаслівымі могуць быць і 31 і 13 лічбы. (Ажыццэнне ў зале. Апладысменты.)

Галоўнае не тая ці іншая дата, а дэлавое і сумленнае вырашэнне пытання. Мы хочам, каб заходнія дзяржавы прызналі неабходнасць пакончыцца з рэшткамі другой сусветнай вайны дзея захаваў міру на зямлі, у інтарэсах усіх краін, у інтарэсах усяго чалавецтва. (Апладысменты.)

Мы гатовы сустракацца з прадстаўнікамі заходніх краін, абмяркоўваць з імі думкі, каб падрыхтаваць пільныя перагаворы. Але трэба сапраўды рыхтавацца да перагавораў і імкнуцца да дасягнення пагаднення, каб за круглым сталом з узаемна ўсіх зацікаўленых краін знайсці ўзаемапрыемныя на ўзросты пільныя, звязаныя з ліквідацыяй рэшткі другой сусветнай вайны.

Адначасна Савецкі Саюз не можа далучыцца, каб перагаворы вяліся дзея перагавораў, каб карыстаючыся гэтым, прадстаўнікі заходніх краін зацягвалі мірнае ўрэгуляванне ў Еўропе. Калі хто-небудзь робіць на гэтым свае разлікі, няхай загадаў ведае — такім разлікам не судзіцца збыцца. Вось наша пазіцыя. На ёй мы сталі і пверда стамі. (Працяглыя апладысменты.)

У апошні час буржуазная прапаганда многа шуміць у сувязі з тым, што Савецкі Саюз быў вымушаны аднавіць выпрабаванні ядзернай зброі. Гэта шуміла набыла істарычны характар пасля таго, як на з'ездзе было заяўлена аб маючым адбыцца выпрабаванні ядзернай зброі магутнасцю ў 50 мільянаў тон траціў. Зусіла галасы, быццам бы гэтыя выпрабаванні супярэчаць прыямным маралі.

Дзіўная логіка! Калі Злучаныя Штаты Амерыкі першымі стварылі атамную бомбу, яны пачалі для сябе зорыдэты і маральнае апрабаванне сімвалі, яе на гэтым базаварным жыкароў Хірасімы і Нагасакі. Гэта быў акт бесіснавай жорсткасці, у ім не было ніякай ваеннай неабходнасці. Сотні тысяч жанчын, дзяцей і старых былі знішчаны ў агні атамных выбухаў. І гэта было зроблена толькі для таго, каб унушыць народам страх і прымуціць іх склічацца перад магутнасцю ЗША. Гэтым масавым збойствам ганарыліся і, як гэта ні дзіўна, ганарыцца па сённяшні дзень неагаторы амерыканскія палітычныя дзеячы.

Ні адзін урад Злучаных Штатаў, ні адзін прэзідэнт ЗША пасля вайны не заявілі, што гэта быў амаральны дзеянні. Чаму? Ды таму, што яны выходзілі з імперыялістычнай маралі, згодна з якой думам усё можна. Яны лічылі, што маюцца на ядзерную зброю дазволіць ім устанавіць панаванне над усім светам.

Але Савецкі Саюз за кароткі тэрмін стварыў магутную тэрмаядзерную зброю, і тым самым было пакончыта а маюцца Злучаных Штатаў Амерыкі ў гэтай галіне. (Працяглыя апладысменты.)

Калі мы запустым першыя спадарожнікі ў космас, калі савецкія караблі пракалі першыя касмічныя трасы і былі зроблены першыя космічныя сімвалі, яе на гэтым базаварным Гагарыным і Цікавым, усе свабодны, што Савецкі Саюз наамаго апрабаванні Злучаных Штатаў Амерыкі ў важных галінах навуцы і тэхнікі. Наваг прэзідэнт Д. Кенедзі вымушаны быў прызнаць, што Злучаныя Штаты стаяць перад цяжкай задачай дагнаць Савецкі Саюз у гэтай галіне. Як бачыце, цяпер ужо і ў лексіоне амерыканцаў з'явілася слова «дагнаць». (Ажыццэнне ў зале. Апладысменты.)

Я не раз гаварыў, што Савецкі Саюз дагоніць ЗША па вытворчасці кукурузы. І амерыканцы некалькі скептычна ўспрымалі гэта. Але па вытворчасці кукурузы лягчы дагнаць, чым у асвеіні космасу. Там куды больш складана! (Ажыццэнне ў зале. Апладысменты.) Факты паказваюць, што становіцца сур'ёзна заняліся ў карысць сацыялізма.

(Працяг на 2-й стар.)

XXII З'ЕЗД КПСС. М. С. Хрушчова сярод дэлегатаў з'езда.

Фота А. ПАХОМАВА і А. УСЦІНАВА.

Заключенные слова М. С. Хрущова

(Продолж. Начало на 1-й стр.)

Але калі прэзідэнт Злучаных Штатаў Амерыкі гаворыць аб неабходнасці даганяць Савецкі Саюз, то дзяржаўны сакратар ШІПА пан Рэкс усё яшчэ працягвае заклікаць да правадзяння палітыкі «з пазіцыі сілы». Некалі дзён назад ён заявіў: «Нам Хрушчова павінен ведаць, што мы (гэта значыць Злучаныя Штаты Амерыкі) моцныя». Ён даў зразумець, што заходнія дзяржавы маюць намер і ў далейшым размаўляць з намі «з пазіцыі сілы». Атрымліваецца так, што правая рука не ведае, што робіць левая.

Не, яўна не ў тым напрамку працуе думка ў некаторых заходніх дзяржаў. Калі імяцца да таго, каб мір быў не толькі зашчынены або часовай перадышкай паміж вайнамі, то павінен быць створана такое становішча, каб развязанне вайны было б нязручна для выхадца.

Савецкі Саюз далёкі ад таго, каб дыктаваць іншым дзяржавам сваю волю і ўмовы. Нават дабіўшыся бяспрычыннай перавагі ў галіне ракетна-ядзернай зброі, мы праванавалі ўсё адпаведна і поўнае разабранне, знішчэнне ядзернай зброі пад самым строгім міжнародным кантролем. Больш таго, Савецкі Саюз у аднабоковым палітычным асяродку значнае скарачэнне сваёй узброенай сілы, ліквідаваў свае ваенныя базы за рубяжам і прапавіраў пад іншымі мерарыямі ў гэтым напрамку.

Як вядома, ШІА, Англія і Францыя не толькі не ўзялі прыкладу з Савецкага Саюза, але за апошні час яшчэ мацней разгарнулі гонку ўзброення, пачалі павялічваць свае арміі, развівалі ваенныя маневры поблізу нашых граніц. Яны адкрыта пачалі пагражаць нам вайной з-за германскага мірнага дагавору.

Перад наўняснаю прамых пагроз і небяспечна ўзнікненнем вайны Савецкі Саюз быў вымушаны прыняць неабходныя меры для ўмацавання сваёй абароназдольнасці, для абароны савецкага народа, народаў усёй вялікай савецкай краіны сацыялізма.

Мы былі паставлены перад неабходнасцю ўдасканалення сваёй тэрмайдзернай зброі і правесці выпрабаванні ў новых узорах. Гэта рашэнне Савецкага ўрада, прынятае ў адпаведнасці з сур'ёзнага абавязання міжнароднай супольнасці, сутэрала разуменне ва ўсіх, каму дарог мір, хто не хоча закрываць вочы на небяспечныя падкопы ворагаў міру. (Працягваюць ападысці).

Прымаючы гэты рашэнне, Савецкі ўрад, вядома, улічваў, што не ўсе адразу правільна зразумюць прычыны, якія вымусцілі нас аднавіць выпрабаванні. Спраўды, дзяржаўныя людзі вызначаюць заклікаючыся з прычыны вынікаў праводзіць ядзерныя выпроўх. Ад некаторых з іх я атрымаваў пісьмы і тэлеграмы. У нас няма падстаў сумнявацца ў шчырасці гэтых людзей, якія бачылі, што ядзерныя выпроўх могуць зразіць атмасферу.

Гэтым людзям мы гаворым: павяжаныя сабры, павяжаныя панове! Народы сацыялістычных краін больш за ўсё хацелі б, каб неба нашай планеты было чыстым і ясным. Мы жывём і працуем для таго, каб стварыць светлую будучыню для народаў, ператварыць зямлю ў квітніцы сад. У нас, як і ў вас, ёсць дзеці, унукі і нават праўнукі. Мы клопцімся не толькі аб іх сённяшнім, але і заўтрашнім будучым. Павінен сказаць, што нашы дзеці робяць усё неабходнае, каб звесці да мінімуму шкодныя вынікі выпрабаванняў.

Але мы не можам не праводзіць гэтых выпрабаванняў, у той час калі імперыялісты Злучаных Штатаў, Англіі, Францыі, Заходняй Германіі рыхтуюцца знішчыць не толькі сацыялістычныя дзяржавы, але і народы нашых краін. Яны ж пагражаюць не толькі зражэннем атмасферы, а хочучы павялічыць жыццё людзей.

Перад наўняснаю рэальнай пагрозай нашай бяспечнасці савецкія людзі не маглі адмовіцца ад іх, якія ўмацоўваюць абаронную магутнасць Савецкага Саюза, усёй супольнасці сацыялістычных краін. Мы аказаліся б вядомымі, як кіраўнікі, калі б не ўдасканалення ўсе сродкі абароны, неабходныя для бяспечнага савецкага дзяржавы. (Працягваюць ападысці).

Даводзіцца шчыра шкадаваць, што некаторыя сумленныя людзі за рубяжам пакуляў лічыць не змалі разабрацца ў складанай міжнароднай абстаноўцы. Імперыялістычныя прапагандысты выкарыстоўваюць гуманістычныя пачуцці гэтых людзей, каб праз іх пераконваць нас ўдасканалення неабходных сродкаў абароны, каб аблегчыць сабе падрыхтоўку новай вайны супраць нас.

Умацоўваючы абарону Савецкага Саюза, мы дзейнічаем не толькі ў сваёй краіне, але і ў інтарэсах усяго міраў пагражаючым нам слайм. Ім павінен быць і будзе процістаяць сіла і прытым больш унутрышняя. (Бурныя ападысці). Калі хто-небудзь гэтага яшчэ не разумее сёння, то ён разумее гэта заўтра. (Ападысці).

Мы яшчэ раз звяртаем увагу кіруючых дзеячоў Злучаных Штатаў Амерыкі, Англіі, Францыі, Заходняй Германіі і іншых краін, што самае разуменне — гэта выйхнуць за борт палітыку «з пазіцыі сілы» і «халоднай вайны». (Ападысці). У міжнародных справах трэба праводзіць рэалістычную палітыку мірнага суіснавання. (Ападысці).

А гэта значыць, што трэба лічыцца з тым рэальным фактам, што на нашай планеце побач з капіталістычным светам паспяхова развіваюцца і з году ў год мацнеюць краіны савецкай сацыялістычнай сістэмы. Не бачыць гэтага, не лічыцца з гэтым у нашы дні было б проста смешна і недальнабачна.

Імперыялізм не падабачае, што растуць і развіваюцца сацыялістычныя краіны. Яны хацелі б абмежаваць нас, як дзяціны павучаль, як наладзіць на сваё імперыялістычнае імя. І яны няк не могуць змяшчаць з тым, што мы цяпер ужо настолькі выраілі, што не толькі вучымся, але можам многаму і іншым навучыцца. Тут, як бачыць, таксама супярэчнасці паміж старым і новым. Мы, зразумела, не можам і не станем жыць так, як гэтага хочацца імперыялістам. А яны неаддзельны, пагражаюць нам, маўляў, воль і цёбе дубцом. Але калі яны наладзіць на нас з дубцом, то мы іх — цэлым веікам! (Бурныя ападысці).

Калі гаварыць сур'ёзна, то для дзяржаў з рознымі ладам самым разумным было б мірна суіснаваць, наладжваць добрасуседскія адносіны. Сусед жа — гэта не тое, што жонка або муж, які выбірае адна аднаго на агодуе абодвух. Суседства не выбірае, яно не залежыць ад нашых жаданняў. Воль, напрыклад, наша краіна мае паўднёвыя суседзя, якія імпірашні Іран, правіцелі якога вядуць зусім іншую палітыку. Калі б гэта залежала ад нас, напэўна, мы падаралі б сабе суседа больш прыемнага. Думаю, што правіцелі Ірана таксама лічылі б за лепшае мець Іранскага суседа. Але гісторыя складалася такім чынам, што нашы краіны апынуліся побач, па-суседству. І нічога не зробіш, прыходзіцца лічыцца з тым, які склаўся рэальнае становішча. Нельга ўмешавацца ў справы суседзяў і дазваляць ім ўмешавацца ў свае справы. (Ападысці).

Хачу крыху падрабней выказацца па такому важнаму тэмацічнаму палітычнаму пытанню, які пытанне аб характарыстыцы сучаснага імперыялізму і аб мірным суіснаванні дзяржаў з розным сацыяльным ладом.

Мірнае суіснаванне дзяржаў з розным сацыяльным і палітычным ладом з'яўляецца важнейшым пытаннем сучаснасці. На зямным шары існуюць дзяржавы, якія складаюць дзве розныя савецкія сістэмы — сацыялістычную і капіталістычную. Пры ўсёй сіле сучаснай навуцы немагчыма разарзаць зямны шар на часткі, выдзяліць для кожнай з гэтых сістэм сваё пэўнае месца, так сказаць, развесці іх. Так што сучаснае дзяржаў з розным сацыяльным і палітычным ладом — гэта гістарычны факт.

Паміж двума сацыяльнымі сістэмамі ідзе вострая барабца, спрэчка: якая сістэма лепшая, якая з іх больш дае доброт для людзей. Як жа выраіць спрэчку паміж гэтымі рознымі сістэмамі? шляхам вайны або ў мірным эканамічным сабярніцтве? Калі не ставіць задчы выраіць спрэчку прычынны, якія ўнікаюць, не ўмацоўваюцца паміж дзяржавамі, шляхам ваенных канфліктаў, то гэта і значае прызнаць мірнае суіснаванне дзяржаў з розным ладом. Сацыяльна-палітычны лад у кожнай дзяржаве — гэта ўнутраная справа народа, і самі народы павіны выраіць і выраіць гэта пытанне так, як яны гэтага хочучы.

Некаторыя нападоўваю на нас, абвінавачваючы ў тым, быццам мы спрашчам або змяічаем ацэнку міжнароднай абстаноўкі, калі падкрэсліваем неабходнасць мірнага суіснавання ў сучасных умовах. Нам гавораць, што то робіць упор на мірным суіснаванні, нібыта прамаўляе нейкую неаддзельную сутнасць імперыялізму і нават упадае ў супярэчнасць з ланіскай ацэнкай імперыялізму.

Ідэя абважэнне імперыялізму, дадзенае ўладзімірам Ільічам Леніным, добра вядома. Гэта ланіскае азнаначэнне імперыялізму ўскрывае рэакцыйныя атрысцы характар імперыялізму, які апошняй стадыі капіталізму. Імперыялізм непарузна звязан з вайнамі, з бараббай за падзел і перадад свету, за заняволенне народаў, закабаленне іх мананалістычным капіталізмам. Ён адольны на любыя авантуры.

Гэта ацэнка сутнасці імперыялізму захоўвае ўсё сваю сілу і цяпер. Наша партыя не толькі не адмаўляе гэтай ацэнкі; яна пацвярджае яе, выходзіць з гэтай ацэнкі ва ўсёй сваёй палітыцы, пры распрацоўцы стратэгіі і тактыкі рэвалюцыйнай

най бараббай, што пераанаўча паказана ў праекце нашай новай Праграмы. Разам з тым партыя, калі яна стаіць на аснове творчага марксісма-ленінізма, абавязана ўлічваць тая якія змены ў свеце, якія абаліліся з таго часу, як Ленін да аналіз імперыялізму.

Мы перажываем перыяд, калі ёсць дзве савецкія сістэмы, калі савецкая сістэма сацыялізма хутка развіваецца і ўжо недалёка той час, калі яна перавесіць савецкую капіталістычную сістэму і ў сферы вытворчасці матэрыяльных дабрат. Што датычыцца навуцы і культуры, то па рады галі краіны савецкай сацыялістычнай сістэмы ўжо значна перавесілі краіны капіталізму. У цяперашні час савецкая сацыялістычная сістэма больш магутная за краіны імперыялізму і ў ваенных адносінах.

Пры такім становішчы нельга сцяраджаць, што ў свеце за апошнія дзесяцігоддзі нічога не адбылося і нічога не змянілася. Так могуць рабіць толькі людзі, міма якіх праходзіць жыццё, якія не бачыць вялікіх пераменаў у судосінах сіл на савецкай арэне.

Спраўды, сутнасць імперыялізму, яго атрысцы характар не змяніліся. Але магчымасці для яго цяпер ужо іншыя, чым у перыяд незадаўняга яго панавання. Цяпер становіцца тое, што імперыялізм не можа ўсім дыктаваць сваю волю і перадад свету, а вымушаны імкнуцца імперыялізму да перадад свету, да заняволення іншых народаў стадыі несацыялістычных сіл савецкай сацыялістычнай сістэмы і перш за ўсё Савецкага Саюза. (Працягваюць ападысці).

На шляху эканамічнага імянінства імперыялізму да перадад свету, да заняволення іншых народаў стадыі несацыялістычных сіл савецкай сацыялістычнай сістэмы і перш за ўсё Савецкага Саюза. (Працягваюць ападысці). Гэтыя сілы абмяжоўваюць вольныя атрысцы імперыялістаў. За мі зматуюцца сотні мільянаў людзей у міралюбівых краінах, за мір выступаюць усе народы. У гэтым галоўнае. Гэта трэба разумець. (Ападысці).

Каб выказаць многа думка было больш даходлівае, спашлюся на такі прыклад. Тыгр — драпежная жывёліна, і ён застаецца такім, інакш не жыве. Але вядома, што тыгр ніколі не нападае на слава. Чаму? Мясца ж слава, які відзець, не менш смачнае, чым мяса якой-небудзь іншай жывёліны, і тыгр, напэўна, не супраць быў бы паласаваць ім. Аднак ён бачыць напасі на слава, таму што слон мацнейшы за тыгра. Калі нейкі шалены тыгр і нападае на слава, ён напэўна загіне, слон яго затопча. (Ажыўленне ў зале. Ападысці).

У класавых адносінах з жыцця Афрыкі і Азіі ар, напэўна, бачылі, як каралі, прыцы, радкі і іншыя імянітыя асобы падоўжы на тыгра па славу. Яны гэта робяць таму, што ведаюць — такі спосаб палавання на тыгра не небяспечны. І калі працягваюць гэта паўважэнне, то трэба сказаць, што Савецкі Саюз, краіны сацыялістычнага лагера цяпер дужыя для імперыялістаў, чым слон для тыгра. (Ажыўленне ў зале. Ападысці).

Імперыялізм такое ж становішча і з імперыялізмам: цяпер імперыялізм не можа не толькі па сваёй разнастайнасці, колькі, калі так можна сказаць, па істэсцы самозахававання лічыцца з тым, што яны не могуць беспаспяхна ўсё дзусьць, грабіць, заняволяць. Магутныя сілы, якія стадыі цяпер на шляху імперыялізму, прымушаюць імперыялістаў лічыцца з гэтымі сіламі. Імперыялісты разумеюць, што калі яны разважыць савецкую вайну, то ў ёй немінуча загіне неаважны народ імперыялістычнага лагера. (Працягваюць ападысці).

У наш час магутнасць савецкай сістэмы сацыялізма ўзрастае як ніколі. Яна абдольвае ўжо вышэй тропі чалавечства, і сілы яе хутка растуць, яна з'яўляецца вялікай апаорай міру ва ўсім свеце. (Ажыўленне прыцы). Прыцы мірнага суіснавання паміж дзяржавамі розных сацыяльных сістэм набывае ў сучасных умовах жывае значэнне.

Гэтага не разумеюць толькі бездзядзінныя дагматыкі, якія, зачуваючы агульныя формулы аб імперыялізме, упарта адважваюцца ад жыцця. Іхна на такіх пазіцыях парэішаму застаецца прэстаўіць Молатаву. Ён і да гэтага падобны не разумеюць змен у савецкай абстаноўцы, новых з'яў, жыцця, якія плывуць у хваіце падзей, даўно ператварыліся ў тэрмаз, у баласт. (Ападысці).

Таварышы! У суправадцы Цэнтральнага Камітэта, а таксама ў выступленні дэлегатаў з'езда гаварылася аб памалковай пазіцыі кіраўніцтва Албанскай партыі працы, якое стала на шлях бараббай супраць лініі XX з'езда нашай партыі, на шлях падрыхтоў асноў дзюжбы з Савецкім Саюзам і іншымі сацыялістычнымі краінамі.

У сваёй выступленні прадстаўнікі брацкіх партый заўважылі, што яны падзяляюць нашу трымову за стап спраў у Албанскай партыі працы і рашуча асуджаюць небяспечныя дзеянні яе кіраўнікоў, якія насяляюць шкоду кар'ернаму інтарэсам албанскага народа, справе згуртаванасці ўсёй сацыялістычнай савецкай супольнасці. Выступленні дэлегатаў і прадстаўнікоў брацкіх партый пераканаўча пацвярджалі, што Цэнтральны Камітэт нашай партыі зрабіў зусім правільна, калі прыняў і адкрыта далёжыць з'ездзе аб ненармальным стане савецка-албанскіх адносінах.

Мы абавязаны былі зрабіць гэта таму, што нашы шматлікія спробы нармалізаваць адносіны з Албанскай партыі працы, на жаль, не далі ніякіх вынікаў. Хацелі бы падкрэсліць, што Цэнтральны Камітэт нашай партыі правяў максімум цярплівасці і зрабіў усё ад яго залежнае, каб наладзіць добрыя адносіны паміж нашымі партыямі.

Члены Прэзідыума ЦК КПСС неадразу спрабавалі сутэрца з албанскімі кіраўнікамі, каб абмеркаваць узнікшыя пытанні. Яшчэ ў жніўні мінулага года мы двойчы зварталіся да албанскіх кіраўнікоў з пранавовай аб сутэрцы, але яны ўхіліліся ад яе. Гатак жа ўпарта адмаўляліся яны ад перагавораў з намі і ў час Маскоўскай Наряды брацкіх партый і лістадаве мінулага года.

Але і на нашым ЦК КПСС такая сутэрца ўсё ж адбылася. Эвіэр Ходжа і ЦК КПСС саралі яе і перайшлі да дзеянняў, якія нельга кваліфікаваць інакш, як правакацыйныя. Кіраўнікі Албанскай партыі працы дамагліся ўпаўнява лістададаўскую Наряду, паказваючы сваё нежаданне не лічыцца з калектыўнай думкай брацкіх партый. На нашы наступныя пранавоы сутэрцы, абмяліцца думкамі, ліквідаваць рознагалоссі яны зноў адказалі грубай адмовай і ўмацілі кампанія нападаў і паклелу супраць нашай партыі, яе Цэнтральнага Камітэта.

Кіраўнікі Албанскай партыі працы не грэбуюць ніякімі сродкамі, каб утаіць ад свайго народа праўду аб тым, што робіцца нашай партыяй, нашым народам. Албанія — адзіная краіна сацыялістычнага лагера, дзе не апыбукаван паўночнае праект Праграмы КПСС. Албанская праса надрукавала толькі асобныя кавалкі праекта, наўмысна стараючы скажонае ўжывленне аб дзеянасці нашай партыі. Гэты факт гаворыць сам за сабе. Бо нават праціўнікі камунізма, і тыя не змалі абавязкі нашаму Праграму.

Нам зразумела, чаму албанскія кіраўнікі ўжываюць Праграму КПСС ад сваёй партыі і народа. Яны, як агню, багнута праўду. Праграма партыі — гэта наша светыня, гэта — павідавоныя зоркі ў будучыні камунізма.

Калі б яны не поўнасу апыбукавалі, то працоўныя Албаніі ўбачылі б, дзе паклелі, а дзе праўду, убачылі б, што ўсё дзеянасць нашай партыі, яе планы адпавядаюць кроўным інтарэсам народаў, у тым ліку інтарэсам дзюжлобага нам албанскага народа. (Працягваюць ападысці).

Наша вялікая партыя не падзяржалася жорсткім і брудным нападам з боку прамых і скрытых ворагаў камунізма. Але трэба прама сказаць, што мы не памятаем выпадку, калі то-небудзь з такой галаваружнай хуткасцю перайшоў ад вызнавання і клітву ў вечнай дзюжбе да раз'южанага агульскага паклелу, як гэта зрабілі албанскія кіраўнікі. Відэць, такім шляхам яны развіваюць падрыхтоўку глебу для таго, каб заслужыць сабе права на падчы імперыялістаў. Імперыялісты заўбеды гатовы заплаціць трыццаць зрэбраў тым, хто ўносіць раскол у рады камуністаў. Але зрэбрацікі ніколі і нікому не прыносілі нічога, акрамя гавы. (Ажыўленне).

Зразумела, што Цэнтральны Камітэт нашай партыі не мог не сказаць з'ездзе ўсёй праўды аб заганавай пазіцыі кіраўніцтва Албанскай партыі працы. Калі б мы не зрабілі гэтага, яны і далей паказвалі б справу такім чынам, быццам Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза дацала паведадчы партыі аб рознагалоссах з кіраўніцтвам Албанскай партыі працы. Наша партыя, савецкі народ павіны ведаць, які падлодзіць сябе албанскія кіраўнікі ў якой з'ездзе, які ўпаўнява гаварыць ад імя ўсёй партыі, вызначаюць адносіны да гэтага пытання, выкажа сваю аўтарытэтную думку.

На нашым з'ездзе было падкрэслена гатоўнасць нармалізаваць адносіны з Албанскай партыяй працы на прыпынковай марксісма-ленінскай аснове. Які адказалі на гэта албанскія кіраўнікі? Яны грывулі крыклівай заявай, у якой палавалі грабежу нашаму партыі, яе Цэнтральнаму Камітэту.

Кіраўнікі дэлегатаў Камуністычнай партыі Кітая таварыш Чжоу-Энь-лай у сваім выступленні выказаў неспаска з прычыны адкрытай пастаюўкі на нашым з'ездзе пытання аб албанска-савецкіх адносінах. Наколькі мы разумеам, галоўным у яго заяве была трымова, што цяперашні стан нашых адносінаў з Албанскай партыяй працы можа зрабіць уліку на згуртаванасць сацыялістычнага лагера.

Мы падзяляем неспаска нашых кітайскіх сабры, чым іх клопаты аб умацаванні адзінасця. Калі кітайскія таварышы жадаюць прыкласці свае намаганні для нармалізацыі адносінаў Албанскай партыі працы з брацкімі партыямі, то наўрад ці то-небудзь можа садаінічаць вырашэнню гэтай задчы лешы, чым Камуністычная партыя Кітая. Гэта спраўды пайшоў б на карысць Албанскай партыі працы, адпавядава б інтарэсам усёй савецкай сацыялістычнай краіны. (Працягваюць ападысці).

Правільна, вядома, што камуністы павіны наладжваць свае міжпартыйныя адносіны так, каб не даваць ворагу ніка-

га прапагу. Але гэтым патрабаваннем, на жаль, груба паграбавалі албанскія кіраўнікі. Яны ўжо даўно адкрыта атакуюць лінію XX з'езда, даючы буржуазнай прасе пажытак для разнастайных спекулійчых. Не што іншы, як албанскія кіраўнікі на ўсёх скажываных трыбунах аб сваёй асобай пазіцыі, аб сваёх асобых поглядах, якія адрозніваюцца ад поглядаў нашай партыі і іншых брацкіх партый. Гэта наглядна прамаўляе на IV з'ездзе Албанскай партыі працы і асабліва ў апошні час.

Чаму албанскія кіраўнікі разгарнулі бараббай супраць рашэнняў XX з'езда нашай партыі? Што яны бачаць у іх крамоўнага?

У першую чаргу, албанскім кіраўнікам не па душы рашучае асуджэнне культуры асобы Сталіна і яго шкідных вынікаў. Ім не падабача, што мы рашуча асудзілі самавольства, злоўжыванне ўладай, ад якіх пацярпела многа неаважных людзей і сродкі іх вядомыя прадстаўнікі старой вярды, якія разам з Леніным стваралі першую ў свеце пралетарскую дзяржаў. Албанскія кіраўнікі не могуць без раздражнення і алоці гаварыць аб тым, што ў нас назаўсёды пакончана з такім становішчам, калі адзін чалавек па сваёму самавольству выраіць важнейшыя пытанні жыцця нашай партыі і краіны. (Працягваюць ападысці).

Сталіна ўжо няма ў жыццё, але мы лічылі патрэбным развіваць гэтую метады кіраўніцтва, якія працягалі ў абстаноўцы культуры яго асобы. Наша партыя робіць гэта для таго, каб тады з'явілі ніколі больш не паўтарыліся.

Ленінскі курс XX з'езда КПСС, падтрыманы брацкімі партыямі, здаваўся б, павінен быў атрымаць падтрымку ў кіраўніцтва Албанскай партыі працы, таму што культ асобы неаумяшчальны з марксізмам-ленінізмам. На самай справе албанскія кіраўнікі ўзялі на шчыт культ асобы Сталіна, разгарнулі жорсткую бараббай супраць рашэнняў XX з'езда КПСС, імкнучыся звесці сацыялістычныя краіны з гэтага правільнага курсу. Гэта, зразумела, не выпадкова. Усё тое заганава, што было ў нас у перыяд культуры асобы, усё гэта ў горшым выглядзе працягваюцца ў Албанскай партыі працы. Цяпер ужо ні для каго не сакрот, што албанскія кіраўнікі трымаюцца ва ўладзе, ужываючы насілле і самавольства.

У Албанскай партыі працы ўжо доўгі час існуе ненармальнае становішча абстаноўцы, у якой кожны нежаданна кіраўніцтва чалавек можа вывесці жорсткіх рэпрэсіям. Дзе цяпер тая албанская камуністы, якія стваралі партыю, змагаліся супраць італьянскіх і намецка-фашысцкіх захопнікаў? Амаць усё яны сталі ахвярамі крывавага злачынстваў Мехмета Шэху і Эвіэра Ходжа.

ЦК КПСС атрымаў не адно пісьмо ад албанскіх камуністаў, якія зварталіся да нас з просьбай утрымаць албанскіх кіраўнікоў ад распраў над лепшымі сынамі і дочкамі Албанскай партыі працы. Дэлегаты з'езда могуць самі класіфікаваць улічэнне аб маральным абліччы албанскіх кіраўнікоў, азнаёміўшыся з некаторымі з гэтых пісьмаў.

Албанскія кіраўнікі напранаюць нас у тым, быццам мы ўмешваемся ва ўнутраныя справы Албанскай партыі працы. Хацелі бы сказаць, у чым выявілася гэта так аване ўмяшанне?

Некалькі год назад ЦК КПСС звартаўся да албанскіх кіраўнікоў з хадзіняй адносна дэсу былага члена Палітбюро ЦК Албанскай партыі працы Ліры Гега, якая разам са сваім мужам была прыгаворана да пакарання смерцю. Гэта жанчына на працягу раду год ухавалася ў склад кіруючых органаў Албанскай партыі працы, прымае ўдзел у вызначэнні бараббай албанскага народа. Звартаючыся тады да албанскіх кіраўнікоў, мы выходзілі з меркаванняў гуманнага парадку, з імкнення не дапусціць расстрэл жанчыны, ды да таго ж яшчэ джынарнай. Мы лічылі і лічым, што як брацкая партыя мы мелі права сказаць сваю думку па гэтым пытанню. Но нават у самыя чорныя часы разгуду рэакцыі царскай саграты, якія мучылі рэвалюцыянераў, не адважыліся караць смерцю джынарных жанчын. А тут, у сацыялістычнай краіне, вынеслі смерцую прысуду прыгавор і пакаралі смерцю жанчыну, якая выхавалася ў нашай маці, правялі ічым не апраўданую жорсткасць. (Рух у зале. Воклічы: «Ганіла Ганіла»).

Цяпер у Албані падрыхтоўка рэпрэсіям сумленных людзей толькі за тое, што яны адважваюцца выступаць у абарону савецка-албанскай дзюжбы, аб якой так пышна і княісця любяць гаварыць албанскія кіраўнікі.

Таварышы Ліры Белішова і Коча Ташко, вядомыя дзеяцы Албанскай партыі працы, былі не толькі выключаны з саставу ЦК Албанскай партыі працы, але іх цяпер адкрыта называюць ворагамі партыі і народа. І ўсё гэта толькі таму, што Ліры Белішова і Коча Ташко мелі мужнасць сумленна і адкрыта выказаць сваю нагяду з палітыкай албанскіх кіраўнікоў, якія выступілі за згуртаванасць Албаніі з Савецкім Саюзам і іншымі сацыялістычнымі краінамі.

Той, хто сёння выступае за дзюжбу з Савецкім Саюзам, з КПСС, разглядае албанскіх кіраўнікоў як ворагаў. Які ж усё гэта сумясць з клятатамі і запавяненнямі Шэху і Ходжа ў дзюжлобных пачуццях да КПСС і Савецкага Саюза? Як відэць, усё іх разглагольстванні аб дзюжбе — толькі крывадушнасць і ашукаванства.

Воль асабана папуе ў Албанскай партыі працы, воль чаму албанскія кіраўнікі выступаюць супраць ленінскага курсу XX з'езда партыі. Во пакопчыцца з культу асобы дзя Шэху, Ходжа і іншых азначала б па сутнасці адмоўцы ад камандных пасад у партыі і дзяржаве. А гэта яны не хочуч зрабіць. Але мы ўпэўнены ў тым, што настане такі час, калі албанскія камуністы, албанскі народ скажучы сваё слова і тады албанскім кіраўнікам прывідацца трымаць адказ за тую шкідную, якую яны нанеслі сваёй краіне, сваёму народу і іншым сацыялістычным краінам.

Той, хто сёння выступае за дзюжбу з Савецкім Саюзам, з КПСС, разглядае албанскіх кіраўнікоў як ворагаў. Які ж усё гэта сумясць з клятатамі і запавяненнямі Шэху і Ходжа ў дзюжлобных пачуццях да КПСС і Савецкага Саюза? Як відэць, усё іх разглагольстванні аб дзюжбе — толькі крывадушнасць і ашукаванства.

Воль асабана папуе ў Албанскай партыі працы, воль чаму албанскія кіраўнікі выступаюць супраць ленінскага курсу XX з'езда партыі. Во пакопчыцца з культу асобы дзя Шэху, Ходжа і іншых азначала б па сутнасці адмоўцы ад камандных пасад у партыі і д

Некалькі месцаў назад калектыву Мінскага рускага драматычнага тэатра вышлі пачаць новы тэатральны сезон спектаклем «Лявоніха на арбіце» А. Макаўкі. Спэктрабуй — пераклад п'есы.

— А давайце пакажам спектакль на беларускай мове? — прашае ўхваст.

Некаторыя артысты задумаліся: яны не ведалі мовы.

— Нічога, мы дапаможам, — запэўнілі другіх.

Так у тэатры пачалася работа над спектаклем. А ў дні работы гістарычнага ХХІІ з'езда Камуністычнай партыі магілёўскі глядач убачыў п'есу на беларускай мове. Пастаўку спектакля ажыццявіў рэжысёр Б. Лур'е. Афармленне зрабіў мастак М. Волахаў. Музыку напісаў кампазітар Ю. Семіянкі.

Новы спектакль быў цёпла прыняты глядачамі. Яго палябілі рабочыя шматлікіх прадпрыемстваў горада, інтэлігенцыя, калгаснікі навакольных сельгасарцель імя Леніна, «Беларусь», «Перамога».

Асабліва плёна працуюць артысты ў дні работы з'езда. Са сваімі спектаклямі яны пабывалі ў многіх раённых цэнтрах і саўгасах вобласці. Вызначыў спектаклі магілёўскіх артыстаў адбыліся таксама ў суседняй Гомельскай вобласці.

На здымку — сцена са спектакля «Лявоніха на арбіце». Соня — артыстка Т. Панасюк. Міхайл — артыст М. Макішэўскі.

Фота С. ЧЫРЭШКІНА.

Чалавек застаўся адзіным...
— Эх, Лёўка! — са стомлена вымаўляе ён імя свайго прыемінага сына. — Скажы пад корань! Больш не патрыў! Нікому... Захошта са мной так жорстка...
І сапраўды — захошта? — Лёўка — цэнтральны герой п'есы «Гаспадар» Ігара Собалева, якая пастаўлена ў Акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы. Спэчка Лёўкава з Лёўкам складае аснову сюжэта п'есы. Аб чым жа яны спрачаюцца?

Лёўка — старшыня перадавога ў Цаліным краі калгаса. Дзесяці на суседстве ёсць адстаючы калгас «Апаліх». Лёўка за тое, каб дапамагчы «Апалісе», а старшыня — супраць. На чым баку прадаў?

— Вядома, на Лёўкіным, — пагоўдзіцца глядач. Кожны за ўсё, усе за ўсё. Гэта бачна, гэта норма, нашага жыцця, урываста абвешчана ў маральным кодэксе велічнай харты камунізму.

Лёўка — адступленне ад нормы. За тое яго і карае аўтар. А потым — перавыхоўвае...

Здавалася б, п'еса, а аснове якой ляжыць такі канфлікт, павінен выкалікаць жыццую цікавасць глядачоў. І, бадай, не такі ўжо вялікі драматычны грэх у тым, што мы загляды працуем перамоу пазіцыі аднаго з герояў. Калі аўтар і тэатр правядуць вярнуць ілюзію твора праз вобразы строй жыццёвых падзей, паказваюць нам жыццёвы характары ў іх барацьбе за ідэю, словам, зброй ідзе мастацкай і вобразнай, — можна лічыць, што іх намагаюцца не заставіць марнымі. Няхай сабе ў творы не будзе «адрыскаў»... Актуальнасць тэматыкі, свежасць і шыракасць апа-

вядання зробіць гэты спектакль патрэбным і карысным сапраўды чытацкаму і мінімальным патрабаванням, мы і будзем весці размову аб прэм'еры купальнага.

— Чаму — з «мінімальным»? — могуць запрэчыць. — Хіба гэта мерка стасуецца да аднаго з лепшых мастацкіх калектываў краіны? Ці майстарства яго знізілася?

Не, майстарства купальнага, іх таленавітасць ніхто не аспрэчвае. Прыйдзіце на прэм'еру «Гаспада-

Завошта ж трапіла ў такую апалу «Апаліха»? Чаму Лёўка? Дзякуючы ажно калішні ўдзельцаў адной толькі гэтай назвы? Чаму яна ў п'есе ўсё так хвалюе і шчыра кажучы, усім не хвалюе нічога ў глядзельніцкай зале?

На апошняе пытанне адказа вельмі прасты. Справы «Апаліх» нас не хвалююць таму, што мы ні пра іх, ні пра людзей з «Апаліх» нічога не ведаем. Размову пра гэты калгас вельмі многа, але толькі

Лёўка сеў... І заснуў... А тут — пр., «Трактар» — на расставанні часткі. Толькі пухляк — з сумам паведзлася ў п'есе.

Гэты эпізод і прывёў, каб азначыць той факт, што ў «Апалісе» няма не толькі механізму, а нават людзей, якія маглі б кіраваць ім.

Дык што гэта за маскіны, ледзяныя, учарашнія студэнцкі інстытуты і акадэміі, калі сёрод іх не знайшлось каму падмацаваць трактарыста? Аб якой «поўнай механізацыі» ідзе размова?

Цяжка зразумець, як мог наш Акадэмічны тэатр узняць да пастаўкі такую малажыццёвую п'есу. Бадай што на гэтым можна б і скончыць нашу размову аб пастаўцы. Аднак нельга не сказаць аб прамым аўтарстве, якім, часам, перадавоўны аўтарскі ідэалізм, імкненні стварэння ў спектаклі прайздзяння, вобразы. Шмат хто з іх дасягае мэты. Часцей за ўсё гэта выкарыстоўваюць эпізодычныя: А. Барановскі — калгаснік Мітрафан Воран; С. Станіслаў — бабка Матруна; усе «квартэты» арыштантаў — Б. Ула-

КАНАФЛІКТ

ЦІ НЕПАРАЗУМЕННЕ?

цягу дзесяцігоддзяў. І галоўнае, у п'есе няма канфлікту.

А спэчка Лёўкава з Лёўкам? Уся справа ў тым, што гэта не спэчка, а сарка, не сутыкненне двух прынцыповых поглядаў, а простае непаразуменне.

Усё пачалося з таго, што Лёўкаў сёбеану Лёўку лугай па твары. Гэты факт і з'явіўся пачаткам сваркі, якая, напэўна, магла перайсці ў сур'ёзны канфлікт, калі б аўтар даў нам перапісаны чыста факт і даў яе паслядоўнае развіццё. Чым жа было узрушана старшыня, каб знявольна дамагаў, блізкага чалавека?

У спектаклі выкарыстана роля Ул. Дзялюшкіна, а разам з ім, напэўна, і рэжысёр В. Броўкін адказаў: Лёўкаў абураны тым, што Лёўка выспяваў у канаву цэлы самозванца. Такое «вельмі перакарнае». Яно паказана тэатрам тэмперамента і прайздзяння. Але далей з п'есы высвятляецца, што абодва героі аднолькава пачынаюць, а Лёўкаў учынак быў вымушаны і мэтагалоўны ў тым умяшчэнні: ён ахвяраваў самазванца, каб выратаваць цэлы бункер. Значыцца, паміж людзьмі адбылося непаразуменне. Ды і самі героі неўзабаве прызнаюцца ў гэтым. Нездарма ж родная дачка папракае Лёўкава.

ВЕРА. А ўсё праз вас! Праз наш маладзёны характар!

ЛІНЬКОУ. Ну... Можна і памагчы крыху (падыражэнне нагамі Г. К.).

ВЕРА. Вы яму (Лёўка — Г. К.) пра гэта скажыце!

ЛІНЬКОУ. Яшчэ чаго?

Вось гэтым «Лінькаў» аўтар і намагався захаваць драматычную напружанасць кожны раз, калі ў яго п'есе самі па сабе развіваюцца негатыўныя вобразы і канфлікты. То Лёўка ідзе да Лёўкава па прымырэнні, а то не паддаецца, то наадварот, Лёўка шукае сустрэчы, а Лёўка не хоча яму даваць сваёй крыўды.

Для ўзмацнення канфлікту аўтар прыняў яшчэ адну акалічнасць: Лёўкаў нібыта закаханы ў Кацю Рамашову — маладога супрацоўніка сібірскага аддзялення Акадэміі навук, якая адкамадзіраваўна да яго ў калгас.

Але тэатр сядома іграваў гэтую акалічнасць. І правільна зрабіў, бо каліжы Лёўкава ў п'есе толькі заўважана, яна на сутнасць, нічога не вызначае ва ўзаемаадносінах персанажаў, у развіцці галоўнай тэмы.

Тым чынам, ні хлеб, ні каханне (ні «вытворнае», ні «сабытнае») не сталі рухавіцамі сілай канфлікту. Засталіся толькі адвольныя складанніцы нязручных характараў і «Апаліха».

А там, вядзецца, што за напад? Маскіны, ледзяныя студэнцкі інстытуты і акадэміі... характарызаваць «Апаліху» Каця Рамашова. — У іх усё на новы лад робіцца. На электрыфікацыю, на поўнай механізацыі будзе.

— «Апаліх» — гэта заўтрашні дзень усей сельскай гаспадаркі, — дэкларуе яна.

— Новаму дарогу заступае стары кіраўнік, — скардзіцца на Лёўкава Лёўка.

— Не па душы табе новыя формы арганізацыі вытворчасці? — насправа на Лёўкава скардзіцца Рамашова Булатаў. — Удзякавайце! Новы шлях развіцця! Поўная механізацыя.

Аўтар, які відаць, хоча давесці, што «Апаліх» ледзь не перададзіў у параўнанні з «Апаліхай». Вя ўсё гэтым разе хутка будзе перададзіць.

— Праз год — два яны не толькі дагоняць, але і перагоняць цябе, — запэўнівае Булатаў Лёўкава.

Гэта — словы. Ды як ім павяршыць, калі пачаў і ў п'есе ідуць абавязкі. Ніхто, апаліхінскі механізацыі мы не бачым на сцене (я маю на ўвазе, вядома, не механізм, а літаральнае сэнсе, а ідэю механізацыі). Вось паслухайце, што гаворыць Лёўкаў:

— Нікага чорта не варта яны, гэтыя наватары маладыя! Маршце ад поўнай механізацыі, а як сабы ці ўборка — да мяне па тым механізмам бігуць, корань іх зялёны!

І гэта не словы — бягуць на працягу ўсёй п'есы: усе дай да дай... І Лёўкаў дае. Моршчыцца, але дае, хоць і самому часам машыны не хапае.

Самую прыкрую недарэчнасць аўтар робіць у фінале п'есы, нібы знарок кампраметуючы ўсе свае дэкларацыі, якім «Апаліх» Праца што ледзь, каб сабы Лёўкаў «Трое сутак» без сну і без змены ён працаваў на трактары, бо ў «Апалісе» не было каму, акрамя яго, сесці за руль.

ГЕРОІ СЯРОД

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

мой добры знаёмы сабраў з захапленнем:

— Нейкі на дзіва інтэлігентны завод, і станкі разумныя, і людзі такоўныя: на дзіва добрыя людзі. Крутом — Віташкевіч.

Завод выпускае аргументы станкі і аўтаматычныя ліній. Гэта адно з самых маладых, але вельмі перспектывных прадпрыемстваў рэспублікі: у канцы сямігады яно будзе выпускаць трэцюю частку аўтаматычных ліній краіны. На гэтым заводзе з першага дня яго арганізацыі і працуе вядомы работнік Александр Міхайлавіч Віташкевіч. Вопытны майстар сваёй справы, ён да тыхпачы вывучыў свой станок і пачаў сам рамонтаваць яго. Па прыкладу А. Віташкевіча на самаабслугоўванне перайшлі ўсе работнікі завода. Аб каштоўным пачыне расказалі газетам. У А. Віташкевіча знайшліся тысячы паслядоўнікаў, якія адмовіліся ад наладчыкаў і рамонтнікаў.

І вось я стаю ў пралёце валайнага, светлага іх і заводзела наіраю, як працуе А. Віташкевіч. Потым падыходжу да яго.

— Прабачце, я вельмі заняты... — кажа Віташкевіч. На яго тавары — гэтка сарамліва віватава ўсмішка, нібы не я яго, а ён мяне адравае ад працы. — Разумеете, толькі да справы давайся і ёсць...

— Ён не сказаў «перашкаджаюць» — на дзіва тагоўны людзі на заводзе, нават пачкалі адышоў ад станка, выпрачваючы рукі, але ў яго добрых вачэй застыла такі смутак, што я пачаў паспешна дамаўляцца аб сустрэчы ў больш зручным часе.

— А можа... я працаваць буду, а вы... задавайце пытанні. Разумеете, вы ўжо сёння трэці карэспандэнт. Прабачце, але...

І гэты збыткіжаны ўсмішка на тавары.

Ужо трэці... Другога я бачыў (толькі што ад станка адышоў) адзіна з мінскіх журналістаў), я крэйз стаю ў пралёце і прыляпа чакі свайго чаргі.

Тры карэспандэнты за адзін дзень. Зяецца зямля. Нават для такоўнага чалавека. Але з іх не іду — наіраю збоку за Віташкевічам. Раптам у галаве мільгавіца: «ка калі прыдзе чацвёрты...» Што ж і такое можа быць: Віташкевіч — адзін з многіх, але ў адным — рысы многіх, і таму ім цікавае журналісты.

Я гляджу на прыгожага чалавека, які працаваў за прыгожым станком. Рукавы акаваны да локцяў, кайнер расшпільны. Моцныя, мускулістыя грудзі. Вочы крышчавы прыпылчаныя і твар — добры, натхнёны. А. Віташкевіч, відаць, любіць тых хвілін, калі заставіцца адзін на адзін са сваім станком: праца для яго — пазіў, радасць, натхненне, і як кожны сапраўдны мастак, ён цалкам аддаецца любімай справе. Але вось ён схіляецца над чарымом і да мяне адрывае дахаліць сэнс некалькіх незвычайнага словазлучэнняў: «чытаць чарым». Так, чарым можна чытаць з такім жа захапленнем, як і чытаюць кнігу. Я ўважліва ўгледжваю ў твар Віташкевіча і напружана думаю, дзе яшчэ бачыў такі твар. Так, у прасторнай чытальніцы адзін з іх імя Леніна многа такіх твараў.

Да Віташкевіча падшлі два інжынеры, адзін з іх вешта скардзіцца работніку, той пачаў вадзіць пальцам па чарымі. Потым усе ўтрох нейкі час моўчы разглядалі чарым. Заодзілі наіраючы, за імі, я падамуў аб творчай садружнасці рабочага і інжынера, якая трывала ўвайшла ў жыццё. Зрыўта, тут на заводзе аўтаматычных ліній, дзе вядомае чарымжэ з'яўляецца элементарнай патрэбай для рабочага, гэтая садружнасць пракраўляецца хутчэй не ў тым, каб чытаць іх разам, а ў тым, каб сумесна ажыццяўляць найскладанейшыя вытворчыя рашэнні.

І яшчэ ад адным думаю ў, наіраючы, як працуе Александр Віташкевіч, — аб яго вытворчым сінішчэ. Пазней я навадарова сустрэаўся з А. Віташкевічам і на рабоце і пасля работы, гутарыў аб ім з многімі людзьмі, і на кожным кроку адчуваў ягоную сінішчэ, прастату. Я ведаю аднаго вельмі спрытлівага рабочага — сапраўднага віртуоза сваёй справы, якога не любіць яго ж таварышы па рабоце. Ён некаж сказаў мне: «Зайздросціць славе маёй, і грошам маймі». Не, яму не зайздросціць, яго проста не любіць, не ляжыць у людзей душа да яго. Ён сам рабочы — чужы чалавек для рабочых, хоць ніхто і не можа прэзчыць, што сапраўды ён чужы. Ён чужы, бо рыва, занадкі, грубы, «сухі» чалавек. Не, гэта не «брат» героя з «Пункту аторы» — ён больш складаны па

Кнігі нашых сяброў

Амаль кожны дзень у мінскі спецыялізаваны магазін «Кніга краіны» народнай демократыі прыходзіць вялікая пасылка з братніх сацыялістычных краін. Тут можна знайсці самыя розныя кніжкі, дзіва рэзур па многіх галінах ведаў.

Магавін камплекты абліятыя, аздаваўшыя поўны шматлікіх чытачоў па індывідуальных запытах. Сярод новай літаратуры, якую мы аднаўляем і аднаўляем, можна знайсці прысвечаныя вялікаму працадору Кастрычніцкай рэвалюцыі ўдзякаў і Германскай Дамарытэчнай Рэспубліцы: «Успаміны» Клаўдыя Чатвін, «Апаліх» Ул. Леніна і «Лейпцыг», зборнік вершаў «Лейпцыг» і інш.

З ГДР таксама прысланы кнігі: «300 гады імя» ад ГДР, «Германскія Дамарытэчныя Рэспублікі», «Мастацтва Паўночна-Заходняй Германіі», «Апаліх» і «Кіеўскія» (у гэты зборнік увайшлі творы І. Гутэрыка, І. Тургенева, А. Чэхава, М. Лясюка, «Шола хана»).

Есць у магазіне польскія кнігі: «Вера Харужая» (Харужы турмы, успаміны аб ёй), «18 тытаніяў» Ул. Мінскага (парэтрытныя чытальніцы), «Вялікія Дамарытэчныя Рэспублікі», «Вялікія Дамарытэчныя Рэспублікі», «Вялікія Дамарытэчныя Рэспублікі» і «Вялікія Дамарытэчныя Рэспублікі».

Есць у магазіне польскія кнігі: «Вера Харужая» (Харужы турмы, успаміны аб ёй), «18 тытаніяў» Ул. Мінскага (парэтрытныя чытальніцы), «Вялікія Дамарытэчныя Рэспублікі», «Вялікія Дамарытэчныя Рэспублікі», «Вялікія Дамарытэчныя Рэспублікі» і «Вялікія Дамарытэчныя Рэспублікі».

Новыя пастаноўкі

Рэжысёр народнага тэатра паказаў глядачам горада і раёна спектакль «Добры дзень, Каця!» М. Лёўкава, «Без віны вінаватыя» А. Астроўскага, «Тры салаты, дом 17» сербскага драматурга Д. Драбачына, урывак з п'есы У. Іванова «Вранішняя 14-69». Да Кастрычніцкага свят тэатр рыхтуе п'есу «На агань».

У БЕЛАРУСІМ
ТЭАТРАЛЬНЫМ АБ'ЯДНАННІ

Падрыхтаваны да друку трэці нумар зборніка «Тэатральныя Мінск». У ім змяшчаны артыкулы Б. Платонава, В. Радзіка, А. Андрэява, П. Явасява, павядаўляючыя аб новых пастаўках і тэатральна тэатраў. Зборнік багата ілюстраваны фатаздымкамі сцэн са спектакляў.

Дзімні адбылася сустрэча работнікаў мастацтва сталіцы з супрацоўнікамі радыцкіх часопіса «Тэатр». Аб планах часопіса расказаў Р. Піцкі. У сустрэчы і абмеркаванні часопіса прынялі ўдзел Л. Александроўскі, В. Галіна, К. Губарэвіч, А. Сямінаў, Ул. Сталыма і інш.

Народныя артысты БССР К. Самінаў і Д. Арлоў прынялі ўдзел у абмеркаванні прэм'еры спектакля «Крамлёўскія куранты», які паставіў Баўрыскі народны тэатр. Адуі з рэпетыцыі правёў Д. Арлоў.

КРЫЧАЎСКІ КРАЯЗНАЎЧЫ

Выдатны падарунак атрымала да гістарычнага ХХІІ з'езда КПСС грамадзянскія Крычаў. У горадзе адкрыліся рэзныя краязнаўчы музеі, у якіх шырока прадставлены цікавыя і разнастайныя экспанаты і матэрыялы па гісторыі Крычаў і краі.

У аддзеле гісторыі краі дакастрычніцкага перыяду экспануюцца ўнікальныя знаходкі ў дасягавых людзей каменнага веку і старажытных славаў, рэдкія матэрыялы і экспанаты, якія апавадаюць аб знаходжанні войска Багдана Хмяльніцкага ў Крычаўскім ваяводстве і Крычаўскім народным паўстанні 1744 г. Цікавыя карты, схемы, медаль часоў Екапэрына II і Аляксандра ІІ 1812 г. Шматлікія матэрыялы і дакументы (частка з іх прыслана музеям і архівам СССР і Польшчы) расказваюць аб становішчы народных мас у краі да Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Цікавыя экспазіцыі, якія апавадаюць аб выдатных баяніках і рэвалюцыянерах — народніках — ураджэнках Магілёўшчыны. Стэнды музеяў расказваюць аб жыцці і дзейнасці вучняў і сабраў Ул. І. Леніна — П. Н. Ляпіншчына, У. Д. Бонч-Бруевіча, В. Б. Лепаўшчына, В. А. Радзю-Зянькоўскага, А. Касцюка-Валожана, бацькінах камісарыяў Я. Д. Зявіна і М. В. Басіна. Рэвалюцыйным падзеям 1905—1907 гг. у Крычаў і краі прысвечаны шэраг фатаздымкаў і матэрыялаў.

Добра аформлены ў музеі стэн-

У. ДАДЗІЕМАУ.

ГОСЦІ

У сталіцы Беларусі выступіла балетная труппа Цэнтральнага тэатра оперы і балета Кітайскай Народнай Рэспублікі.

Цудоўна выконвае ролю Сяньшэнь Чжао Чын.

Сцена з балета «Чароўны ліхтар». Фота Ул. ПРУКА.

МІНСКА

русі адбылася сустрэча з работнікамі мастацтва брацкага Кітая. Намеснік міністра Р. Г. Мачулін і прысутныя работнікі тэатраў Мінска расказалі дарогам гасцям аб развіцці беларускага мастацтва за гады Савецкай улады, глыбокай цікавасці да творчага жыцця ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы.

Вядомы тэатральны дзеяч, драматург і рэжысёр, першы намеснік дырэктара Цэнтральнага тэатра оперы і балета КНР Люй Пэн павядаў аб шляху калектыву.

27 кастрычніка балетная труппа з Пекіна на сцене Беларускага драмжаўнага тэатра оперы і балета паказала свой першы спектакль — вялікі нацыянальны балет «Чародзейны ліхтар» (музыка Чжан Шо-ху, аўтары і пастаноўчыкі — Лі Чжун-лінь, Хуан Бо-шоу).

Перад пачаткам спектакля сяброў з Кітая вітаў маставік кіраўнік Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы БССР Р. Р. Шырмаў. Ён пажадаў гасцям вялікіх поспехаў.

У слоўна-адказе першы намеснік дырэктара Цэнтральнага тэатра оперы і балета КНР Люй Пэн падзякаваў за брацкую гасцінасць і вялікую ўвагу да мастацтва народа Кітая.

Мінчане пазнаёміліся таксама з балетам «Вежа Лэйфанта».

Як тут не ўспомніць добрыя словы аднаго з пераказчых п'ес: «З павясае трыба ставіцца да людзей! Ці цяпер у інстытутах гэтаму не вучаць?»

Бадай што крэйз у вока трапіў стары Воран, і дарма сам аўтар яго не паслухаў. Тады б уся п'еса набыла больш верагодную, жыццёвую плынь.

Наогул нельга лічыць беспаспэчнай самую канцавую п'есу, што вынесена аўтарам нават у яе назву — «Гаспадар». Ці трыба нам гавніць гэтыя пачыненні? Чалавек — гаспадар свайго лёсу, свайго існавання. Добра, калі ён — гаспадар дурнаватых спраў. Людзі будучыні — гаспадары ў самым высокім сэнсе гэтай гэтага слова.

І ў заключэнне хочацца дадаць, што калектыву купальнаў больш да тавары быць самастойнымі гаспадарамі свайго рэпертуару, а не абавязкова арыентаваны на густы аўтарскіх калег. Бо і тым памылкова часам. Аўтарства правяраючы жыццём, а веданне жыцця і непараўнальна сувязь з ім былі мацнейшымі якасцямі Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

Георгій КОЛАС.